

Gemeente
Amsterdam

Transformatiekader voor post'65 erfgoed

André Winder

24 september 2025

24 september 2025

Gemeente
Amsterdam

Transformatiekader voor post'65 erfgoed

VOORONTWERP NUTRE TOREN GRH
ONTWERP ADRIANUS VAN DER KROON, architect
OPDRACHTGEVER GEB. ONG
26 JUNI 2017

de door M en A geformuleerde punten voor het ontwikkelperspectief	hoge monumentwaarde, behoud is voorwaarde	positieve monumentwaarde, behoud is wenselijk	indifferente monumentwaarde, gepaste vervanging is mogelijk	kernwaarden en uitgangspunten voor herbestemming
omschrijving van de onderdelen van het complex en de wijze waarop deze onderling samenhangen in relatie tot monumentwaarden	structurele elementen die behouden dienen te blijven	ruimere aanpassingsmogelijkheden met behoud van kwaliteit	geen kernwaarden die een bijdrage leveren aan de architectuur	omschrijving kernwaarden en het uitgangspunt waarmee die kernwaarden (al dan niet) behouden kan blijven
III. Overige onderdelen				
11.1 De groenstructuur van hoven en tuinaanleg op de daken van de parkeergarages.	☐	☒	☐	Oorspronkelijk is het complex voorzien van drie grote daktuinen met ieder een eigen thema (Engelse, Japanse en Finse tuin). Door de renovatie en herbestemming van het complex zal het groen deels behouden en deels aangepast worden. Met de oorspronkelijke landschapsarchitect zal gewerkt worden aan een herinrichting van de daktuinen, met behoud van verschillende thema's waardoor bij iedere tuin een eigen sfeer ontstaat.
11.2 De materialisatie van de groene hoven en tuinaanleg	☐	☐	☒	De tuinen worden daar waar nodig heringericht met behoud van een thematische opzet.
12. Het streven naar een voor die tijd duurzaam gebouw met aandacht voor de menselijke maat, daglichttoetreding, te openen vensters, geïntegreerde groenvoorzieningen en het streven naar een aangename leef- en werkomgeving.	☐	☒	☐	Deze benoemde kwaliteit betreft een uitgangspunt wat voor die tijd gold, en feitelijk nog steeds geldt bij ieder project. Met in het ontwikkelperspectief benoemde aspect van duurzaamheid geldt als cultuurhistorische context ten tijde van de bouw. De oorspronkelijke uitgangspunten van de schuine gevels tegen het geluid, de vides voor het licht, groenvoorzieningen in het interieur en de binnentuinen als groene buitenruimten blijven behouden.

Toelichting:

Bij het benoemen van monumentwaarden wordt in dit geval geen bouwhistorische waardestelling bedoeld. De waarden als hier benoemd geven het belang aan van dat onderdeel in relatie tot de organische ontwerpfilosofie als toegepast bij het Zandkasteel en zijn in samenspraak met Monumenten en Archeologie van de gemeente en architect Max van Huut opgesteld.

Het doel van bovenstaande uitgangspunten is om een eenduidig toetsinstrument te ontwikkelen waaraan het plan straks bij de omgevingsvergunning kan worden getoetst. Door het dan liggende ontwerp naast bovenstaande uitgangspunten te leggen, kan worden bepaald of in voldoende mate is voldaan aan het behoud van de als hoge monumentwaarde geclassificeerde onderdelen. Tevens kan worden bepaald hoe het ontwerp scoort bij behoud van die onderdelen die als positief zijn bestempeld. Behoud van hoge monumentwaarden is een voorwaarde voor herbestemming, behoud van positieve monumentwaarden is 'nice to have' (maar bij niet-behoud geen reden om van de herbestemming af te zien).

Disclaimer:

Het ontwikkelperspectief en uitgangspuntenkader is geformuleerd vanuit het voornemen om het Zandkasteel te herbestemmen met wonen als hoofdfunctie met in de plint niet-waonfuncties. Het is mogelijk dat de uiteindelijke invulling van Zandkasteel deels een andere bestemming zal vinden. In dat geval zullen de beschreven hoge, positieve en indifferentie monumentwaarden onverkort gelden als toetsinstrument. Hiermee dient een eventueel ontwerp met een afwijkende invulling van de hierboven beschreven bestemming ook de beschreven waarden te respecteren.

Dialogo Mecanoo en Monumenten en Archeologie

1. De nieuwe bekleding met bakstenen van de gevels van hoogbouw en laagbouw.

Het gebruik van **tegels** op een gevel is bouwtechnisch tegenwoordig nog steeds **riskant** door het risico van **falende lijmverbindingen**. Mecanoo heeft gezocht naar een materiaal dat past binnen de architectuur van Duijntier's oeuvre en binnen het ontwerpconcept dat hij voor ogen had voor De Nederlandsche Bank:

- I. Een **eerlijk en natuurlijk** materiaal
- II. In de **kleur** van de stad
- III. Benadrukken van de **horizontale belijning**

Herontwerp:

- Mecanoo heeft gekozen voor een **baksteen** met dezelfde kleur als de tegels (deze worden **vermalen** en gebruikt als **kleurpigment**). Eenduidig in egale kleur om de **horizontaliteit** te benadrukken.
- Metselverband gebaseerd op metselverband in omgeving = **kruisverband**
- Afmetingen stenen benadrukken **horizontale belijning**
- **Vorm** stenen gebaseerd op de (oude) **functie** van het pand

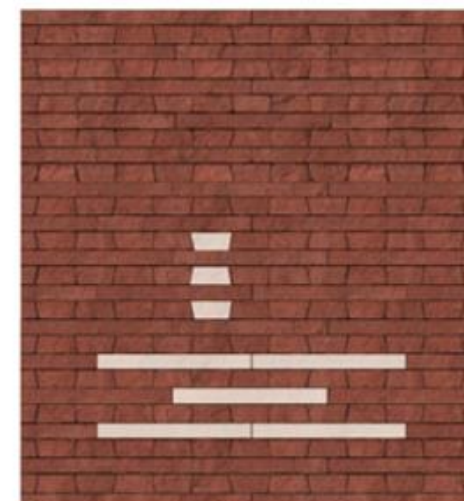

Netten op bestaand tegelwerk

Huidige gevel en omgeving

>
kleur en
compositie van
omliggende
gevels

Voorlopig Ontwerp

Advies van Monumenten en Archeologie:

Monumentenadviseur: Winder, Andre

Adviesdatum: 25-7-2019

“

Het plan heeft negatieve gevolgen voor de monumentale waarden.

- *De ingrepen die tot deze negatieve gevolgen leiden zijn:*
- *De nieuwe bekleding met bakstenen van de gevels van hoogbouw en laagbouw*
- *Het verdiept leggen van de raamstroken van de hoogbouw*
- *Het vervangen van de beëindiging van de hoogbouw door een nieuwe vergaderruimte met nieuwe luifel.*
- *Het verwijderen van het hekwerk rond de noordvleugel*
- *Het weglaten van de borstwering met witte mozaïektegeltjes in de gevels van de laagbouw*

In het interieur verdwijnen ook een aantal monumentale onderdelen:

- *De grote directietrap*
- *De betonnen spiltrap in de directievleugel*
- *Dubbelhoge directieruimte verdwijnt*
- *De oostelijke binnenplaats verdwijnt helemaal.*
- *De nieuwe topverdieping 'Het Baken' kan zo ontworpen worden dat deze beter aansluit bij de oorspronkelijke bekroning van de toren.*
- *Toevoegen glasgevel aan binnenplaats gevel t.b.v. atrium*
- *Verwijderen betonnen hellingbanen*

“

Toelichting

In dit transformatiekader is de nadruk gelegd op die onderdelen van het gebouw die behoren tot het oorspronkelijke ontwerp van Duintjer en die bepalend zijn voor de herkenbaarheid en de architectonische verschijningsvorm van het gebouw. Voor die zaken die van hoge intrinsieke waarde zijn geldt dat behoud noodzakelijk is (categorie 1 a). Slechts voor enkele onderdelen (zie categorie 1 b) geldt dat (beeld)behoud het uitgangspunt moet zijn, maar dat beperkte ingrepen mogelijk zijn.

Voor die zaken die positief gewaardeerd zijn (categorie 2) geldt dat behoud wenselijk is, maar dat aanpassingen mogelijk zijn mits deze het bestaande karakter als uitgangspunt nemen en de overige aanwezige waarden niet verstoren. Voor die zaken die van indifferente waarde zijn (categorie 3), geldt dat behoud geen eis is en wijzigingen of sloop mogelijk zijn en soms zelfs gewenst. Het behoud van de herkenbaarheid van het oorspronkelijke gebouw blijft een vereiste.

Categorie 1 a (hoge waarde) – behoud noodzakelijk

- de oorspronkelijke hoofdopzet en bouwmassa van de hoog- en de laagbouw, uitgezonderd de later toegevoegde ronde hoogbouw met passerelles en de derde verdieping op de noordvleugel
Contour en onderlinge verhouding van de oorspronkelijke bouwvolumes
- de laagbouw, bestaande uit drie opgetilde vleugels op pilotis en een vierde vleugel met een gesloten begane grond aan het Frederiksplein
Doorwaadbaarheid van de plintzone aan de oost-, zuid, en westzijde / vrije doorzicht vanaf de openbare ruimte op de binnenplaatsen
- de geleding van de gevels van de laagbouw (zowel de zichtgevels aan de buitenzijde als de binnenplaatsgevels)
Uitstekende vloer- en dakranden + geprononceerde neggen + borstweringen en bandvensters *niet* in één vlak
- de vlakke gevelbehandeling van de hoogbouw
Borstweringen en vensters *wel* in één vlak
- de verjonging en optische correctie van de vensters van de hoogbouw
- de beëindiging van de hoogbouw met luifels en excentrisch geplaatste schoorstenen
- de gevelcomposities met uitgesproken horizontale en verticale ritmiek

	Gemeente Amsterdam
Pagina 2 van 2	Monumenten en Archeologie

- het hekwerk op de begane grond van de noordvleugel (onderdeel van het oorspronkelijke bouwplan vanwege de kluizen)

Categorie 1 b (hoge waarde) – behoud als uitgangspunt, beperkte ingrepen zijn mogelijk

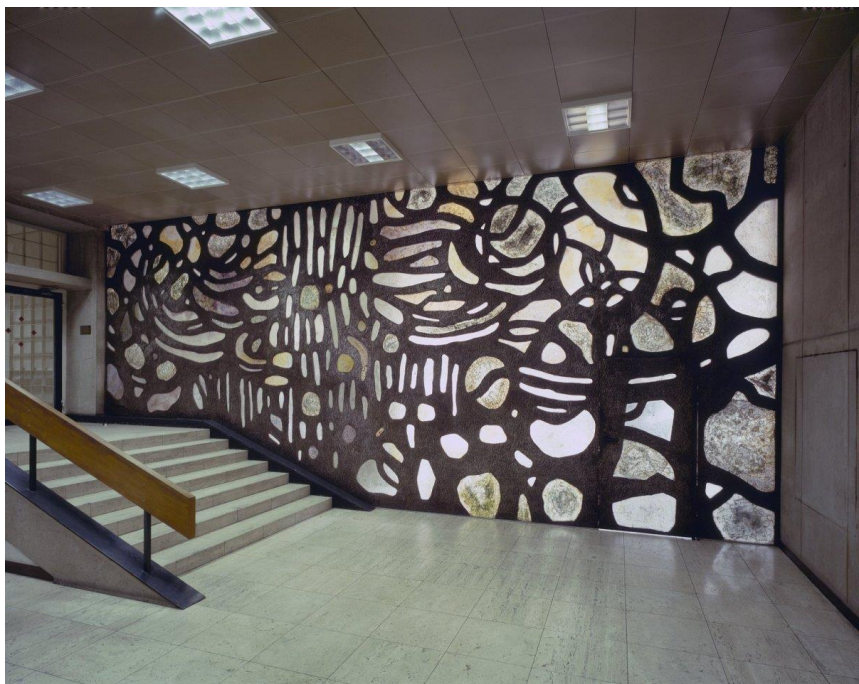
- de gevelmaterialisatie
Beton met bekistingsafdrukken, bruinrode grestegels, witte mozaïektegeltjes, houten panelen, aluminium vensters
- de kluizen
- de hellingbanen op de zuidoost- en zuidwesthoek + de toegang naar de fietsenkelder
- directeurstrap hoogbouw + wenteltrappen voormalige kashal en directeursvleugel
- de hoofddraagconstructie (o.a. de kashal met pendelkolommen en de pilotis van de laagbouw)
- de oorspronkelijke luifel bij de entree aan de oostelijke binnenplaats
- de kunstwerken van Chapon en Zadkine (de waarden van de kunstwerken is hoog, maar beide zijn verplaatst)

Categorie 2 (positieve waarde) – behoud is wenselijk, ingrepen zijn mogelijk

- de plint van de binnenplaatsgevels
- de overige oorspronkelijke trappen
- het resterende deel van vide van de kashal (grenzend aan de westelijke binnenplaats)
- delen van het oorspronkelijke interieur, zoals de sportzaal
- de ruimtelijkheid van de (dubbelhoge) directie-vergaderzaal

Categorie 3 (indifferentie waarde) – wijzingen mogelijk

- de overige hekwerken op de begane grond van de oost-, zuid- en westvleugel
- overige interieurindelingen
- niet oorspronkelijke uitbreidingen, indelingen en interieurafwerkingen
Huidige hoofdentree, dakopbouwen op laagbouw, ronde hoogbouw van Abma met passerelles etc.

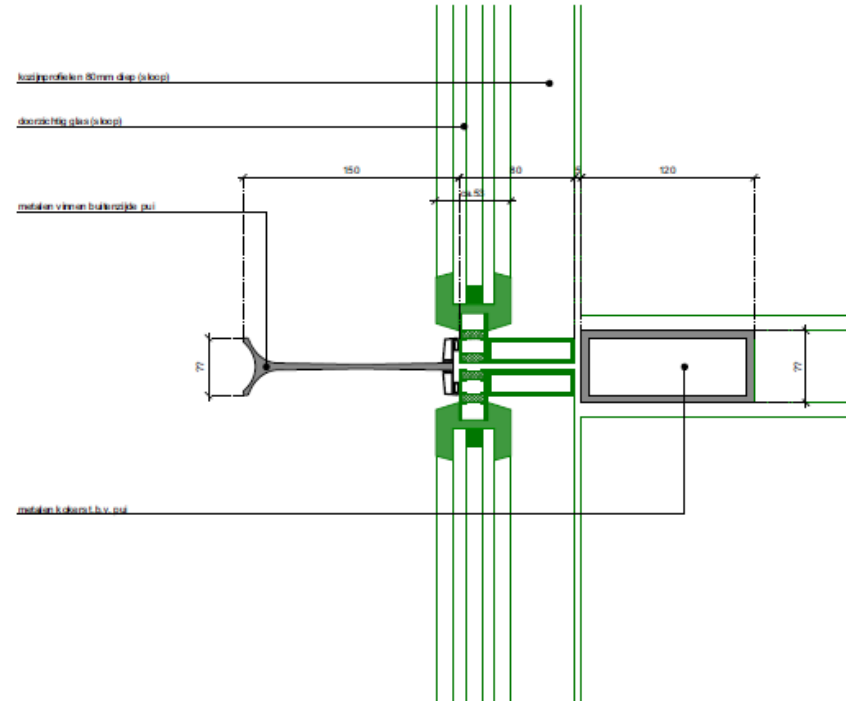

1.	Conserveren / onderhouden	
2.	Repareren	
3.	Vernieuwen	a. Kopiëren
		b. Imiteren
		c. Verbeteren

te behouden elementen in grijs, de bestaande kozijnen zijn niet geschikt om isolerende profielen HR++ of HR +++ te plaatsen

Samenvatting waarden

De **hoge waarden** van het iconische bedrijfsgebouw zijn de volgende:

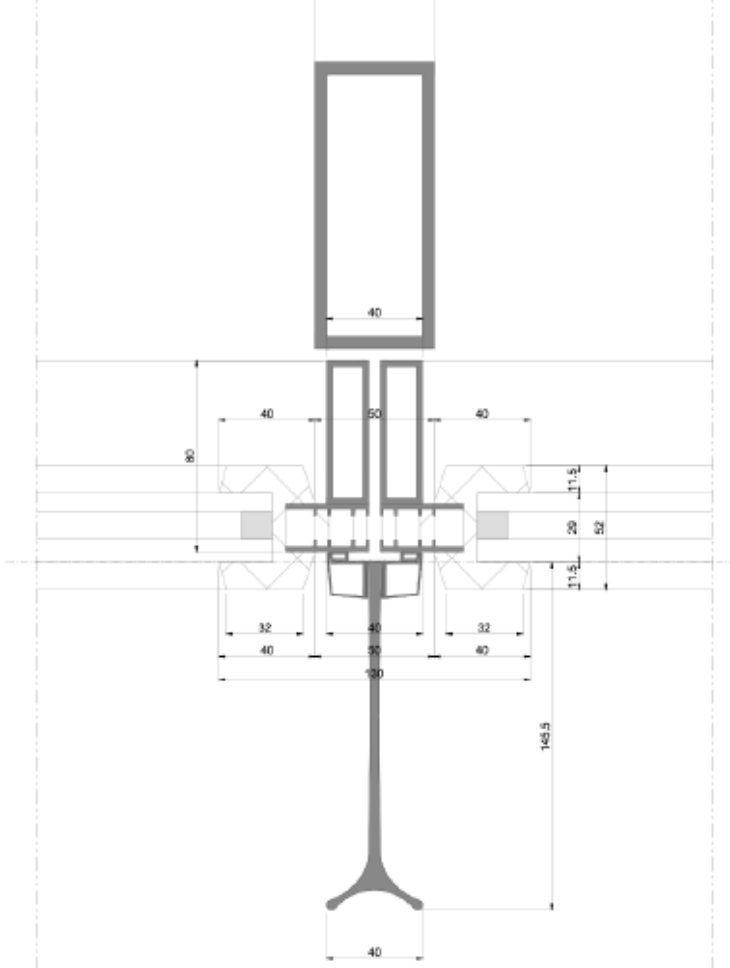
- modulaire, sculpturale volumeopbouw met hoekafschuiningen, inspringingen en insnoeringen,
- het constructieprincipe van de aluminium vliesgevel met karakteristieke opzetprofielen en speciale beglazing en thermolux panelen gevat in beeldbepalende zwarte peesprofielen,
- De trappenhuizen en de bijbehorende interieurafwerking – het zichtbeton, de glazen bouwstenen en de blauwe kleuraccenten
- de landschappelijk aanleg
- de vrije positie van het monument in het landschap

De **positieve waarden** zijn:

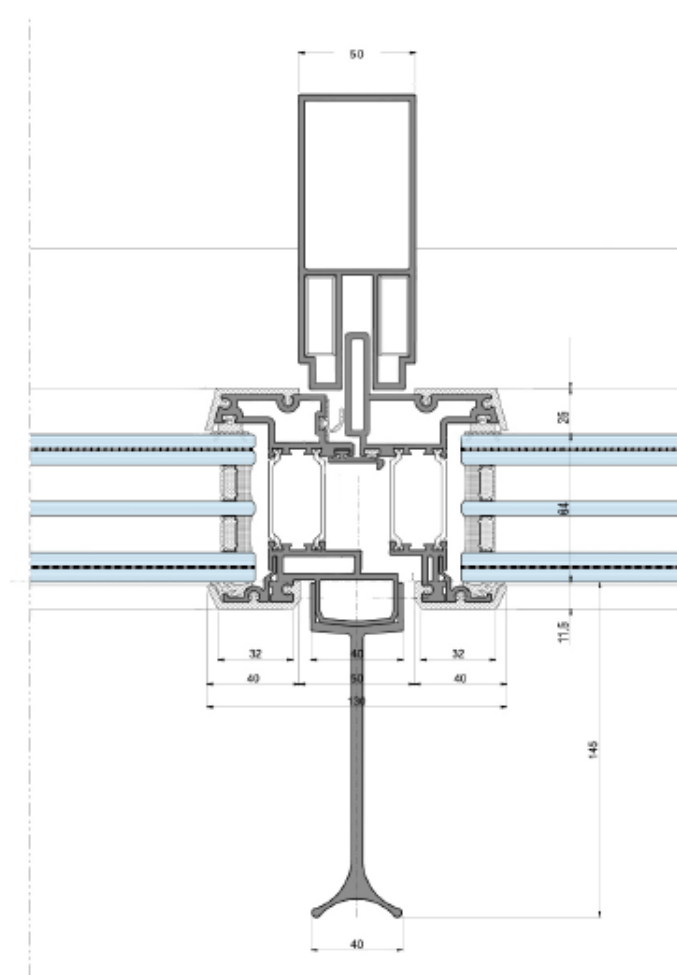
- de hoofddraagconstructie met de toepassing van het zichtbeton

De **indifferente waarden** betreffen het overige interieur.

Origineel horizontaal kozijndetail: elementen vliesgevel met EPDM peeskozijnen en een stalen achterconstructie

gekozen variant: EPDM en aluminium geïntegreerd

- combineerd EPDM en aluminium
- gewicht glas kan hier goed worden opgevangen
- levensduur kozijnen 50-70 jaar EPDM makkelijk te vervangen
- glas kan ventileren > langere levensduur
- aluminium niet zichtbaar
- achterconstructie los van kozijnen kunnen los van elkaar vervangen worden.
- bevestiging aan onder- en bovenzijde element